

בס"ד, יום ראשון ג' סיון תשע"א שם: _____ זמן: _____

מבחן שבועי מסכת חולין לה – מד (116)

א. (1) מאי חשיב מפרכסת אליבא דרב ואלבא דשמואל, וכמאן מן התנאים דמתניתין סבירא להו? (2) כיצד שמואל קרא לרב, ומדוע? (3) אימתו צריך שיהיה הפירכוס האמור במסוכנת? והאם יש להוכיח ממתניתין, ומדוע?

ב. (1) מה דרשינן מדכתיב "כי יולד" ו"תחת אמו" גבי הכשר קרבן? וכיצד דרשינן לה? ומה וכיצד הוכיח רבא מינה לענין זמן הפירכוס דמסוכנת? (2) האם היכא דכתיב "או" לרבות אתי או למעט אתי? (3) כיצד הוא הפירכוס בעוף? (4) השוחט בהמה של גוי, מה דינה של הבהמה (פרט), ומדוע?

ג. (1) השוחט בהמה ומחשב לזרוק דמה לעבודת כוכבים, מה דינו של השוחט, ומדוע? והאם הכי דינא אף היכא דלבסוף לא יזרוק, ומדוע? ומה דינה של הבהמה, ומדוע? והאם אפשר ללמוד את דינה מדינא דמתניתין גבי זה מחשב וזה עובר, ומדוע? (2) השוחט קרבן ומחשב לזרוק דמה שלא לשמה או שלא לשם בעלים, מה דין הקרבן, ומדוע? (3) כיצד ביארה הגמ' הא דאמר ר' יוסי דהמחשבה פוסלת במוקדשין ולא בחולין? ומה ההכרח לבאר הכי?

ד. (1) בהמה שנשחטה לא לשם עבודת כוכבים, אבל זרק דמה או הקטיר חלבה לעבודת כוכבים, מה דינה של הבהמה? והאם יש להוכיח מסוגיין? (2) ישראל ששחט בהמה ולאחר שחיטתה חישוב לזרוק דמה לעבודת כוכבים, מה דינה של הבהמה, ומדוע? (3) מהיכן יש להוכיח מה דעת רשב"ג גבי "הוכיח סופו על תחילתו", ומדוע דווקא מהתם? (4) גוי שנתן בהמה לישראל ושייר לעצמו כל שהוא, או דנתן מעות לטבח ישראל על מנת שיהיה לו כל שהוא בבהמה, והלך הישראל ושחטה, מה דינה של הבהמה, ומדוע?

ה. (1) השוחט בהמה לשם הר או לשם גרא דהר, מה דינו של השוחט, ומדוע? ומה דינה של הבהמה, ומדוע? (2) השוחט בהמה לשם שמש וירח, מה דינו ומה דינה של הבהמה, ומדוע? (3) מה דין ציפוי הר וציפוי בעלי חיים להדיוט ולגבוה, ומדוע? (4) באיזה אופן אמר רב הונא דאדם יכול לאסור בהמת חבירו? ומדוע נקט בלישניה "היתה בהמה רבוצה לפני עבודת כוכבים"?

ו. (1) השוחט בהמת קדשים בחוץ לשם עבודת כוכבים, האם יש לחייבו משום שחוטי חוץ (פרט), ומדוע? (2) מה הוא האופן דנקטה הברייתא דיש לחייבו על שחיטה אחת משום ג' חטאות, ומדוע חייב משום ג' חטאות? ומה הם האופנים שהתבארו בסוגיין לבאר מדוע נקטה הברייתא דווקא אופן זה? והאם יש להוכיח מברייתא זו אי אדם אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה אי לאו, ומדוע?

ז. (1) שנים שאוחזין בסכין, ואחד שוחט לשם עבודת כוכבים, מה דינה של בהמה זו לגבוה ולהדיוט, ומדוע? והאם יש להוכיח לפלוגתא דרב הונא ורב נחמן גבי "היתה בהמת חבירו רבוצה לפני עבודת כוכבים", ומדוע? (2) גוי או ישראל שניסכו יינו של ישראל, מה דינו של היין (פרט), ומדוע? והאם היכא דהגביהו קודם הניסוך או דיש לו שותפות ביין, הדין שונה, ומדוע? (3) האם שרי לשחוט לתוך גומא או לתוך כלי, ומדוע?

ח. 1) הרוצה שלא תטנף חצירו מדם השחיטה, כיצד יש לו לנהוג, ומדוע? והאם אף בשוק שרי הכי, ומדוע? ואי נימא דבשוק אסור, האם יש מקום לאסור אף בבית משום "מראית העין" דאסרו אף בחדרי חדרים, ומדוע? 2) השוחט לשם עולה, מה דינה של הבהמה, ומדוע? 3) השוחט לשם חטאת או לשם חטאת יולדת, מה דינה של הבהמה, ומדוע? וכיצד הדין היכא דאמר "הרי זה לחטאתי"? 4) השוחט לשם אשם וודאי או לשם אשם תלוי, מה דינה של הבהמה, ומדוע?

ט. 1) מה הוא שיעורו של הנקב באיברים שנקב מטריף בהם, ולהיכן צריך שינקב? 2) מה המקור מן התורה למאן דאמר טריפה חיה, ולמאן דאמר טריפה אינה חיה? וכמאן סברה מתניתין, ומנין? 3) מה דרשינן מדכתיב "וַיֵּאָתְּ החיה אשר תאכלו"? ומה הוקשה לתוס' מהמבואר במנחות גבי הרברים שנתקשה בהן משה? וכיצד יישבו?

י. 1) מה דינה של בהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה? והאם דינה תלוי בהא דטריפה חיה או אינה חיה, ומנין? 2) "אמר ר' יהודה אמר שמואל וכן לענין טריפה", על מה אמר דכן הוא לענין טריפה, ומנין לו הכי? והאם קאי על טריפות אדם או על טריפות בהמה, ומדוע? 3) מה דינה של "נעקרה צלע ממקומה"? והאם אפשר להכלילה בדין "נשתברו רוב צלעותיה" דמתניתין, ומדוע?

יא. 1) אלו מיני טריפות מנה עולא? ואלו טריפות אתי לאפוקי? 2) מה היא הטריפה בלקותא דריאה ובלקותא דכוליא, ומנין? 3) באר את הוכחת הגמ' "יפלח כליותי ולא יחמול מי קא חיי!" 4) כמאן פסק ר' יוחנן גבי "נשתייר מן הכבד", ומדוע? 5) מה דין הושט והקורקבן שניקבו רק בצד אחד? וכיצד הדין היכא דניקבו משני צדדים אבל זה שלא כנגד זה, ומדוע?

יב. 1) כיצד נהג רבה עם הספק דרוסה שבאה לפניו, ומדוע נהג הכי? 2) "ישב לו קוץ בוושט", מה דינו, ומדוע? והאם יש נפקא מינה בגוונא דמצאו קורט דם מבפנים? והאם יש להתירה משום "נשחטה הותרה עד שיוודא לך במה נטרפה", ומדוע? 3) מה הוא "תורבץ הושט", והיכן מקומו? וכיצד דין נקובתו, ומדוע? 4) כיצד הדין לרב ולשמואל היכא דהתחיל לשחוט בתורבץ הושט וחזר לשחוט בוושט עצמו, ומדוע?

יג. 1) כיצד יש לנהוג היכא דנחלקו בית שמאי ובית הלל, ומדוע? וכיצד פסקינן בנידון אי משגיחין בבת קול? 2) מה הוא מקום הכשר לשחיטה בוושט? והאם יש נפקא מינה בין שור גדול לעוף קטן? 3) כיצד הדין בתורבץ הושט שניטל מן הלחי, והאם אפשר לפשוט את דינו מדין ניטל לחי התחתון? והאם סותר הוא לדין המבואר גבי נקב בתורבץ הושט, או לדין סימנים שנעקרו או נדלדלו ממקומן, ומדוע?

יד. 1) כמה בעינן שתפסק הגרגרת כדי להטריף את הבהמה? 2) כיצד הותר לרבה בר בר חנה להורות באותה פסוקת הגרגרת שבאה קודם לפני רב? 3) מדוע אכל רבה בר בר חנה מן הבהמה שהורה עליה ולא חשש ל"בהמה שהורה בה חכם", או ל"חשדא"? והאם אף בהוראה על בכור היה יכול לנהוג הכי [אילו היה כהן], ומדוע? 4) מה נאמר על "הרואה טריפה לעצמו", ומדוע?

בהצלחה!

תשובות למבחן חולין לח מר

- א. (1) רב פסק כרבן גמליאל דמתניתין דקאמר דבעינן פירכוס יד ורגל, וקאמר דסגי אף בגועה בקול חזק, או מתרות ריעי למרחוק, או כשכשה באזנה. ושמואל פסק כרבנן דסגי או ביד או ברגל, וקאמר דכל דבר שאין המיתה עושה חשיב פירכוס, ואתי לאתויי אף בהמה דקה שכפפה ידה בלא שתפשוט קודם.
- (2) שמואל קראו "אבא". ולרש"י הוא דרך כבוד. ולתוס' כך היה שמו, ושמואל שהיה חבירו היה קוראו בשמו.
- (3) רב חסדא קיבל מרביתו דהפירכוס שאמרו היינו בסוף שחיטה. ופירש מדעתו דלא אתי לאפוקי אלא תחילת שחיטה, אבל באמצע השחיטה, מהני. והוכיח הכי מהא דאמר דפשיטת ידה של דקה לאו פירכוס, ואי נימא דבעינן דווקא בסופה, אמאי לא מהני, וכי אינו מעיד דלכל הפחות היתה חיה בשעת השחיטה. ולדעת רבא בעינן דווקא בסוף שחיטה, ופשיטת יד לאחר השחיטה אכן לא מעידה על חיות. ולדעת רב נחמן בר יצחק, סגי בתחילת השחיטה. והוכיח הכי מהא דהכשיר ר' שמעון בשחט בלילה ומצא בבוקר דכתלי בית השחיטה מלאים דם, דעל כרחך דזינקה. ואי נימא דבעינן דווקא בסוף שחיטה, היכי מכשר לה, ודלמא בסוף השחיטה כבר לא זינקה, דהא בכתלי בית השחיטה לא ניכר אימתי זינקה. וליכא למימר דר' אליעזר דזינוק עדיף מכולהו, דהא מלישנא דמתניתין משמע דקיל הוא מכולהו. וכתבו התוס', דדעת רבא דאינו ראייה, משום דמסתברא דבסוף השחיטה זינקה.
- ב. (1) מדכתיב "כי יולד" ילפינן למעט יוצא דופן לקרבן. וכתבו התוס' דילפינן לה לידה לידה מבכור. ומדכתיב "תחת אמו" ילפינן פרט ליתום. ואמרינן דעל כרחך איירי בזה פירש למיתה וזה פירש לחיים, דאי נימא דמתה אמו קודם גמר הלידה, הא הוי יוצא דופן. ואי נימא דמתה לאחר גמר הלידה, הא שוב לא הוי יתום דהרי היה עם אמו שעה אחת. [ורש"י הביא מתורת כהנים דררשינן "תחת אמו" דבא תחתיה, והיינו דכשהיא מתה הוא נולד]. ורבא הוכיח מינה דכל היכא דבעינן חיות לאיזה ענין, בעינן לחיות עד גמר הדבר, וכי היכי דבלידה בעינן חיות עד סוף הלידה, הוא הדין בשחיטה בעינן חיות עד סוף השחיטה. ולא מהני מפרכסת בתחילה.
- (2) כתבו התוס', דהיכא דבלא קרא הוי מרבינן, אתי "או" למעט. אבל אם בלא קרא הוי ממעטינן, אתי "או" לרבות.
- (3) סגי בריפרוף גפו או כשכוש זנבו. [ולכאורה נראה מדברי הגמ' דהיינו לרבנן דמתניתין דאמרו דבהמה סגי או ביד או ברגל].
- (4) לדעת ר' אליעזר אמרינן דסתם מחשבת גוי לעבודת כוכבים, ואמרינן נמי דאזלינן בתר מחשבת הבעלים דומיא דפיגול דאזלינן בתר מחשבת הבעלים, ואף בסתמא ששחט לו חשיב תקרובת ואסור אף בהנאה. ולדעת ר' יוסי, לעולם ואפילו בקדשים לא אמרינן זה מחשב זה עובד, אלא אזלינן בתר מחשבת העובד, ולהכי הבהמה מותרת באכילה. ולדעת רבנן, ללישנא קמא, תליא אם שמענו דחשיב לעבודת כוכבים או לאו, וללישנא בתרא, אף אם חישב להדיא לעבודת כוכבים לא מהני, משום דלא ילפינן חוץ מפנים.
- ג. (1) השוחט בהמה ומתכוון לזרוק דמה לעבודת כוכבים, כולי עלמא מודו דחשיב עבודת כוכבים וחייב מיתה. וכתבו התוס' דאף אם לבסוף לא יזרוק מכל מקום כיון דבדעתו היתה לזרוק וכיוון דכבר שחט מסתמא לא יחזור בו, שפיר יש להורגו. ועוד כתבו, דאף אם ידוע שלא יזרוק, מכל מקום על השחיטה גופה יש לחייבו. ולענין הבהמה, דעת ר' יוחנן דכי היכי דבקדשים מחשבין לעבודה לעבודה כדאשכחן בפיגול, הוא הדין בעבודת כוכבים, והבהמה נאסרת. ולדעת ריש לקיש אין מחשבין מעבודה לעבודה, דדווקא בפיגול גלי לן קרא, ואין הבהמה נאסרת. וכתבו התוס', דאף אי נימא דלענין זה מחשב זה עובד ילפינן מקדשים, שאני התם דהוי גילוי מילתא מי נקרא הבעלים. אבל הא דמחשבין מעבודה לעבודה, חידוש הוא ואין לך בו אלא חידושו.
- (2) במחשב לזרוק דמה שלא לשמה, לדעת ר' יוחנן הקרבן נפסל [והיינו דווקא בחטאת ופסח דפסולין שלא לשמן], דילפינן מפיגול דמהני מעבודה לעבודה. ודעת ריש לקיש דלא ילפינן מפיגול אפילו לענין קדשים. ומכל מקום לענין שלא לשם בעלים, כיוון דמשכחת לה רק באופן דמחשב לזרוק הדם שלא לשם הבעלים, דדווקא זריקת הדם דהיא המכפרת צריכה להיות לשם הבעלים, על כרחך דבהכי חייב רחמנא דומיא דפיגול. [אמנם למסקנת הגמ' יתכן דריש לקיש חזר בו לבתר דשמע מר' יוחנן. ויש לעיין]
- (3) למסקנת הסוגיא הא דאמרינן דמחשבה פוסלת במוקדשין, היינו בארבע עבודות, שחיטה קבלה הולכה וזריקה. ואילו בחולין דהיינו עבודת כוכבים, אין מחשבה פוסלת אלא בשחיטה וזריקה דהתפרשו עבודתיהם להדיא. אבל אין לומר דקאי על מחשבין מעבודה לעבודה, דאף אי נימא דבקדשים ריש לקיש הודה לר' יוחנן לבתר שמע מינה. מכל מקום תקשי הא דחולין לר' יוחנן.
- ד. (1) לדעת רש"י, כל שזרק דמה של הבהמה לשם עבודת כוכבים, הוי עבודה לאסור בשרה באכילה והנאה, והיינו דאמרינן בסוגיין דבעבודה זרה מחשבה פוסלת בשתי עבודות. אבל התוס' כתבו, דאין נאסר אלא הדם, אבל הבשר לא נאסר. והוכיחו הכי ממאי דאמרינן בסוף סוגיין גבי הנהו טייעי דנתנו בהמות לטבח ישראל על מנת שהחלב והדם יהיה שלהם, ודנו בה האם הגוי חשיב בעלים לענין לאוסרה משום עבודת כוכבים. ואילו משום הדם שזרק לבסוף, לא דנו כלל לאיסור.
- (2) אמרינן בגמ', דלכאורה לדעת רשב"ג דאמר "הוכיח סופו על תחילתו", יש לחוש הכא דבזריקתו לשם עבודת כוכבים גילה דאף השחיטה היתה לשם עבודת כוכבים, ויש לאוסרה. והיינו דווקא אי נימא דסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים, והכי נמי נימא בישראל מומר.
- (3) יש להוכיח מהא דאמר גבי המזכה נכסיו לחבירו על ידי אחר והיו בהן עבדים, דדעת רשב"ג דאף אם צווח לבסוף מהני לגלות על תחילתו דנמי לא רצה בעבדים, ולא קנה את העבדים ואם הוא כהן אינם אוכלים בתרומה. אבל מהא דאמר גבי בריא שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לגג והפיל עצמו, דאמרינן דאף דבריא הוא מסתמא התכוון לכתבו ותנו, ליכא ראייה, דשאני התם דלכל הפחות אמר כתבו.
- (4) גוי שנתן בהמה לישראל ושייר בה כל שהוא, דינה כבהמת עובד כוכבים ותליא בפלוגתא דמתניתין. ואם הבהמה של ישראל נתן הגוי מעות לטבח שיקנה לו חלק, מסקינן בסוגיין דאם הגוי הוא אלמא דאי אפשר להשתמש ממנו, חשיב כיש לו בה חלק ודינה כמבואר במתניתין, אמנם למאן דאמר מעות קונות בגוי רק מדרבנן, רק מדרבנן דינו כמתניתין. אבל אם יכול לדחותו, כולי עלמא מודו דהבהמה מותרת. ולרש"י היינו משום דהישראל מסלק להגוי ואינו מתכוון להיות שלוהו. והתוס' כתבו, דאף הגוי לא סמכא דעתיה ואינו מתכוון לקנותה ולאוסרה.
- ה. (1) השוחט בהמה לשם הר גופיה, כיון דילפינן מקרא למעט תקרובת דמחובר, אין הבהמה נאסרת בהנאה, אלא נאסרת באכילה מדרבנן משום דדמיא לתקרובת. אבל אם שחטה לשם גדא דהר דתלוש הוא, שפיר הוי תקרובת ונאסרת אף בהנאה. אמנם השוחט ממה נפשך נהרג. וכתבו התוס', דרק לענין תקרובת ואיבוד איכא מיעוט למחובר, אבל וודאי דחשיב עבודה זרה לחייב העובדה. אי נמי, דאף דלא חשיב כלל עבודה זרה, מכל מקום גלי קרא דהעובד אף דבר שאינו יכול להיות עבודה זרה יש להורגו.
- (2) לדעת רש"י שמש וירח דינם כתלושים והעובדם חייב כדכתיב בקרא, וכן תקרובת דידהו אסירי. והתוס' כתבו, דהם גופיהו מחוברין הוו דהא מחוברין בגלגל הרקיע, ותקרובת דידהו לא חשיב תקרובת, אלא דגלי קרא לחייבו. אבל אם הקריב לגדא דשמש, שפיר נאסר משום תקרובת.

3) ציפוי הר שלא עובדים לציפוי, כולי עלמא מודו דינו כהר שהתמעט מקרא דאינו נאסר. אבל אם עובדים לציפוי, נחלקו בו ריה"ג ורלבנן, דלריה"ג שרי משום דעובדים אותו רק אגב הר ובטל להר. ולרבנן אסור דיליף מקרא דמה שעליהם כן אסור. אי נמי, מדרבנן בעלמא הוא וקרא הוא אסמכתא. ולענין ציפוי דבעלי חיים. לגבוה כולי עלמא מודו דנאסרו דילפינן מקרא. ולענין הדיוט, מעיקרא כתבו התוס' דשרי משום דבטל לבעלי חיים דאיכא ביה גילוי דאינו נאסר להדיוט [ולכאורה הוא רק כשאין עובדין לציפוי]. ולבסוף כתבו, דאף להדיוט אסירי דומיא דתקרובת דנאסרת אף להדיוט, וכדחזינן מהא דאסרה התורה לענין גבוה.

4) אמר רב הונא דכיוון דשחט בה סימן אחד אסרה. ומסקינן דהיינו אפילו כל שהוא, דכיון דעביד בה מעשה אסרה. ומאי דנקט "רבוצה" כתב רש"י דאתי לרבותא, דלא מיבעי היכא דהוא הרביצה דקנאה בהגבהה ולהכי נאסרה, אלא אף בהיתה רבוצה אסרה. והתוס' כתבו, דאי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו לא מהני אפילו הגביהה, דמאי שנא מכל גול דאין הגולין יכול להקדישו. אלא רבותא היא דאף דלא הביאה והרביצה, אלא רבוצה היתה, כיון דמומר הוא תלינן דשחטה לעבודת כוכבים. ומאי דנקט "לפני", ביארו התוס' דאורחא דמילתא הוא. אי נמי, כיון דהיתה לפני העבודת כוכבים תלינן דשחטה לעבודת כוכבים אף דלא פירש, [והיינו בישראל מומר].

ו. 1) אי איירי בבהמת שלמים ולמאן דאמר דשלמים ממון בעלים, אין לחייבו משום שחוטי חוץ, דהא מיד בחתך כל שהוא חשיב זבחי מתים ותו הוי כמחתך בעפר בעלמא. אלא אם יאמר דרך בגמר זביחה הוא עובדה. ואם שחט בהמת עולה, כיון דאינו ידידה, תליא בפלוגתא דרב הונא ורב נחמן אי אדם אוסר דבר שאינו שלו, דלרב הונא דינו כבהמה ידידה דנאסרה מיד בתחילתה ותו אין לחייבו משום שחוטי חוץ. ולרב נחמן דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, שפיר יש לחייבו אף משום שחוטי חוץ. ולענין השוחט חטאת, איכא צד בגמ' לומר דחשיב שלו משום דלכפרה קאתיא וכולי עלמא מודו דנאסרה מיד. וברש"י מבואר דלהאי גיסא, אף שאר הקרבנות יש בהו כפרה כל דהוא וחשיב כדידה.

2) הבריייתא נקטה דהשוחט חטאת בחוץ בשבת לשם עבודת כוכבים חייב ג' חטאות, משום עבודת כוכבים, ומשום שבת דהא תיקן להוציאו מידי אבר מן החי, ומשום שחוטי חוץ, דאף דשבת הוא, מכל מקום לאו מחוסר זמן הוא, ואם עלה לא ירד. ומעיקרא ביארו דנקט חטאת משום דלאו ידידה הוא, ולהכי יש לחייבו אף משום שחוטי חוץ, דאי בדידה איירי הא מיד נאסרה. ולבסוף מסקינן, דמשום דמשכחת לה אף בעוף, דדווקא בעוף חטאת דסגי ליה בסימן אחד יש לאוקמי, והיינו משום דאדם שפיר אוסר אף דבר שאינו שלו, ורק בעוף משכחת לה היכא דהיה רוב קנה פגום ובמעשה כל דהוא גמר לשחיטתו דעתה חייב בין משום שבת ובין משום שחוטי חוץ, ובין משום עבודת כוכבים. אי נמי אתי שפיר אף למאן דאמר אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, מכל מקום בחטאת הוי ידידה משום דקניא ליה לכפרה, וכולי עלמא מודו דאי לאו בחצי קנה פגום והשלימו ליכא לחייבו משום שחוטי חוץ.

ז. 1) מבואר במתניתין דהבהמה אסורה. ואי נימא דאדם אוסר בהמת חבירו על ידי מעשה, ניחא. ואי נימא דאין אדם אוסר בהמת חבירו אפילו על ידי מעשה, צריך לומר או דאיירי בדאית ליה שותפות. אי נמי פלוגתא דתנאי היא ואתי כתנא דסבר אדם אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה.

2) אי נימא דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו אפילו על ידי מעשה, אין במעשי המנסך כלום והיין מותר. ואפילו אם הגביהו לא מהני, וכדכתבו התוס' לעיל דהאי הגביה מהני רק לחייבו באונסין אבל לא לענין לאוסרה. ואי נימא דאדם אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה, לכאורה יש לאסור את היין [ודעת ר' יהודה בן בבא, דכל דלא ניסכו בפני עבודת כוכבים לאו מידי הוא]. ומכל מקום דעת רב נחמן דאיכא למימר דהני מילי בגוי, אבל בישראל יש לומר דלצעוריה קא מיכווין. והיכא דיש לו שותפות ביין, לדעת רש"י לא אמרינן לצעוריה קא מיכווין, ולדעת התוס', אף הכא אמרינן לצעוריה קא מיכווין.

3) לתוך גומא אסור, ולרש"י היינו משום דחוק הוא לעבודת כוכבים. והתוס' כתבו דנראה הוא כמקבל הדם לעבודת כוכבים. והסיקו התוס' דאף בגומא מלוכלכת יש להחמיר. ולתוך כלי נמי אסור משום דנראה כמקבל הדם לעבודת כוכבים.

ח. 1) יכול לעשות חריץ ממקום השחיטה עד לגומא כדי שיפול הדם לגומא. אבל בשוק לא יעשה כן משום דאין אדם חש לנקר השוק. ואף דבכל מקום שאסרו משום מראית העין אסרו אף בחדרי חדרים, שאני הכא דהרואהו עושה כן בחצירו לא יחשדנו כלל, דהא יודע דעביד אדם לנקר חצירו. אמנם בירושלמי מבואר דהאי פליגא אהאי דינא דרב דכל האסור משום מראית העין דאסור אף בחדרי חדרים.

2) לדעת תנא קמא שחיטתו פסולה מדרבנן, שמא יאמרו דעתה מקדישנה לשם עולה ושוחט ואוכל קדשים בחוץ, ויבואו להתיר קדשים בחוץ. ודעת ר' ינאי דהני מילי בתמימים, אבל בבעלי מומים לא חיישינן דכולי עלמא ידעי דלאו עולה הוא. ודעת ר' יוחנן דאף בבעלי מומים יש לאסור דוימנין אינו ניכר כבעל מום. ולדעת ר' שמעון דלעולם כשר, ולרש"י הוא משום דלית ליה משום מראית העין. והתוס' כתבו, דלר' שמעון דמי למקדיש קדשים על מנת לשוחטן בחוץ, דסבירא ליה בשלהי מנחות דלא חל עליהם כלל קדושת עולה.

3) השוחט לשם חטאת, אם לא אמר "לשם חטאתי", לא מידי היא, ואפילו אם יאמר "הרי זה לחטאתי", משום דכולי עלמא ידעי דלאו מילי הוא ולא יטעו. אבל אם אמר "לשם חטאתי", אם ידוע דיש עליו חיוב חטאת, יש לאסור הבהמה משום אלו שיסברו דמקדישה לשם חטאתו ושוחט קדשים בחוץ. אבל אם לא ידוע שחייב, אין לחוש לשמא התחייב בצניעא, ואין בדבריו כלום ושרי. ואם אמר לשם חטאת יולדת, דינה כמבואר בסוגיין לענין עולת יולדת, דלאו מידי הוא ואפילו יש לו אשה, משום דלא שמענו על לידה ולאפולי לא חיישינן. אמנם לגירסא הנדפסת לפנינו, דעת ר' אלעזר דהיכא דיש לו אשה יש לחוש להפלה ושמא הקדישה לשם חטאת אשתו ויאמרו דשרי לשחוט קדשים בחוץ.

4) אשם ודאי בא רק על חטא וכיון דלא ידוע דחטא אין לחוש. אבל אשם תלוי, אליבא דר' אליעזר דאדם מתנדב בכל יום, יש לחוש שמא יאמרו דעתה מקדישו ושוחט ואוכל קדשים בחוץ, ויש לאוסרה.

ט. 1) שיעור הנקב הוא בכל שהוא. ובכולם בעינן שינקב לבית חללן. ובריאה דעת ר' שמעון דבעינן שתנקב לבית הסמפונות, אם לא דיש חסרון בנקב דלא בעינן עד בית הסמפונות. ובהמסס ובית הכוסות בעינן שינקב לבחוץ ולא להיכא דמחבורת הן בדפנותיהן.

2) למאן דאמר טריפה חיה יליף לה מדכתיב "בין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכלו" ותני עלה דבי ר' ישמעאל אלו שמונה עשרה טרפות שמנו חכמים. ולמאן דאמר טריפה אינה חיה, יליף לה מדכתיב "וזאת החיה אשר תאכלו" ודרשינן חיה אכול שאינה חיה לא תאכלו. וממתניתין דקתני "זה הכלל כל שאין כמוה חיה טריפה", מוכח דסברה דטריפה אינה חיה.

3) דרשינן "וזאת" לומר דהקב"ה תפס בידו כל מין ומין והראה למשה ואמר לו זאת תאכלו וזאת לא תאכלו. והקשו התוס' אמאי לא מני לה בהדי שלשה דברים שנתקשה בהן משה עד שהראהו הקב"ה. ותירצו, דהתם מנו רק דברים שנתקשה בהן, אבל באלו לא נתקשה אלא הקב"ה הראה לו להורות לישראל מי אסורה ומי מותרת.

י. (1) לדעת תנא קמא הוי טריפה, ולדעת ר' שמעון בן אלעזר הוי כשירה משום דיכולה לכיוות ולחיות. ובריש סוגיין מבואר דקאי אף למאן דאמר טריפה חיה, דהא אמרינן דתנא דבי ר' ישמעאל אף דסבר טריפה חיה, מכל מקום סבר כר' שמעון בן אלעזר, דהא קאמר דאיכא רק י"ח טריפות ולא יתכן דמנה אף לטריפה דנחתכו רגליה. אמנם במסקנת סוגיין מסקינן דשפיר סבר כתנא קמא, משום דכל הנקובות בחדא מני להו, וכן כל הפסוקות, ומייתרא ליה טריפה לנחתכו רגליה.

(2) אמר הכי לענין חסרון בשדרה, דלביית שמאי דאמר דעד שתי חוליות חשיב שדרה שלימה, הוא הדין דלא הוי טריפה. ולביית הלל דאף בחוליה אחת חשיב חסרון, הוא הדין לענין טריפה. והאי טריפה וודאי דקאי אף על בהמה. וכתבו התוס' דהוכיח הכי מהא דבמתניתין התם קתני לענין חסרון בגולגולת דתליא בחסרון שכמוהו מת בו. וכתבו התוס' דאף דאמר ר' יהודה וכן לטריפה אף לענין גולגולת, לא קאי הוא על בהמה, דהא בבהמה סגי בנקיבת הקרום. אבל באדם דאית ליה מזלא לא סגי בנקיבת הקרום. אי נמי, באדם הקרום התחתון קשה וחוק, ולהכי בלא נקב בגולגולת לא הוי טריפה. עוד כתבו התוס', דקאי אף על בהמה, אמנם לא מני לה במנין הטריפות, משום דטריפתה היא משום דהקרום עתיד להנקב, וניקב בקרום כבר מני לה.

(3) לדעת שמואל נעקרה צלע ממקומה הוי טריפה, וכתב רש"י דהיינו עם חצי חוליתה ומשום הכי הוי בצלע אחת, ולא ברוב כנשברו הצלעות. וכתבו התוס' דלבר זכאי לקמן, אף בנעקרה בעינן רוב צד אחד, ולר' יוחנן בעינן רוב שני צדדין. ומכל מקום אף לר' יוחנן לא הוי בכלל נשברה, משום דזו עקורה וזו נטולה ואינם בכלל טריפה אחת.

יא. (1) עולא מנה: נקובה, פסוקה, נטולה, חסורה, קרועה, דרוסה, נפולה, שבורה. ואמרינן בגמ' דאתי לאפוקי לקותא בכלי דלאו טריפה היא. וכתבו התוס' דיש לומר דאף טריפה דבוקא דאטמא דשף מדוכתיה אתי לאפוקי. אמנם רש"י כתב, דהוא בכלל נטולה.

(2) בלקותא דריאה היא משום דעתידיה להנקב, דאף עולא דאמר רק נקובה לא מיעט לה. ובלקותא דכוליא לא הוי משום נקב, דלא אשכחן בשום דוכתא דניקבה הכוליא הוי טריפה, אלא הוי טריפה משום עצמה.

(3) רש"י ביאר, דהיינו לקותא וטריפה, ואפילו הכי חזינן דאיוב לא מת. והתוס' ביארו, דשפיר איכא רפואה להאי לקותא, והוכיחו מהא דלא שמענו דעשו רפואה לאיוב ואפילו הכי לא מת.

(4) לדעת ר' יצחק, לית ליה לר' יוחנן הלכה כסתם משנה. והכא פסק כמתניתין לקמן, דרק אם נשתייר בו כזית לא הוי טריפה. ואיכא תנאי דסבירא להו דבעלמא פסק ר' יוחנן כסתמא, וכתב רש"י דהכא לא ידעינן כמהן פסק, דהא איכא תרי סתמא, וליכא לאלומי להאי טפי מלאחרית. אמנם בתוס' מבואר, דאי לאו כדר' יצחק יש לפסוק כסתמא בתראי.

(5) בעינן ששני העורות של הוושט ינקבו, וכן הכיס של הקורקבן והקורקבן גופיה. והיכא דניקבו זה שלא כנגד זה, דעת מר זוטרא דבקורקבן יש לפסול, משום דהאוכל מחלחל ויצא דרך הנקב השני, אבל בוושט היא כשרה. ודעת רב אשי, דאדרבה, בוושט שאוכלת בו, וכן כשצווקת בקנה נדחק הוושט, טפי חיישינן דזימנין איתרמי שיהיה הנקב מול הנקב. אבל בקורקבן שעומד במקומו אין לחוש.

יב. (1) מעיקרא רבה בדק מבחוץ, ועשה כן לחדד את אביי לראות היזכור שמועתו שאין לוושט בדיקה מבחוץ. ולבסוף בדק מבחוץ, וכתב רש"י, דבעוף שחט את הקנה ואחר כך הפכו לוושט ובדקו. ובבהמה נמי אית תקנתא, דאף דנקב אינו נראה, מכל מקום אדמומית מחמת דרוסה שפיר תראה אף אם ישחוט באותו מקום.

(2) למאן דאמר אין חוששין לספק דרוסה, הוא הדין דאין צריך לחוש לשמא ניקב ועלה עליה קרום, משום דלא איתחזיק הכא איסורא דהרי לא ראינו נקב. וכתב רש"י דאם נמצא קורט דם מבפנים יש לחוש. והתוס' כתבו, דאפילו הכי אין לחוש, כיון דמבחוץ אין לו. אבל למאן דאמר [והכי קיימא לן] דחוששין לספק דרוסה, הוא הדין דאף הכא יש לחוש. וכתבו התוס', דלא דמי למאי דאמרינן נשחטה הותרה, משום דדרסה שכיחא.

(3) תורבץ הוושט היינו מקום החיבור של הוושט בלחי התחתון. ולדעת מר עוקבא אמר שמואל מקומו הוא היכא דחותרו ומרחיב, ודעת רב ביבי בר אביי, דאף היכא דעומד במקומו הוא תורבץ הוושט, ורק היכא דחותרו וכוויץ הוי וושט עצמו. ולדעת יונה אמר ר' זירא, תורבץ הוושט היינו מקום בית הבליעה דגדול הוא מחיטה וקטן משעורה. ולדעת רב נקב פוסל בו במשהו, ובסוף סוגיין מסקינן, דהוא משום דאין חילוק בין מקום השחיטה לאינו מקום השחיטה. ולדעת שמואל אינו פוסל אלא ברובו, דהכא אינו מקום השחיטה שנאמר בו נקב כל שהוא.

(4) למסקנת סוגיין בין רב ובין שמואל סבירא להו דתורבץ הוושט לאו משום שחיטה הוא. ודינו כהגרים שליש ושחט שני שליש דלעיל אשכחן פלוגתא אי דינו כהגרמה ופסול או לאו. ומסקינן, דרב סבר דהוי טריפה.

יג. (1) קודם בת קול הרוצה עושה כדברי בית שמאי, אבל אחר הבת קול הלכה כבית הלל. ולדעת ר' יהושע אין משגיחין בבית קול, ואף לאחר הבת קול הרוצה לעשות כדברי בית שמאי עושה. אמנם אמרינן, דאין לעשות גם כקולי בית שמאי וגם כקולי בית הלל, ומאידך אף אין להחמיר גם כקולי בית שמאי וגם כקולי בית הלל היכא דסתרי אהדידי, ועלין נאמר הכסיל בחושך הולך. ולענין בת קול, היכא דאיכא סיוע מקרא לבת קול שפיר פסקינן כוותה. עוד כתבו התוס' דהיכא דהבת קול יצא רק לכבוד החולק, כההיא בת קול שיצאה שהלכה כר' אליעזר, אין משגיחין בה.

(2) מקום השחיטה הוא למעלה כדי תפיסת יד, וכתב רש"י דהיינו ג' אצבעות או ד', או כדי אחיות חודי הצפרניים. והתוס' כתבו, דהשיעור של ד' אצבעות הוא לראמים גדולים ולקטנים כפי קוטנם. ובשם הבה"ג פירשו, דתפיסת יד הוא בשיעור של אחיות שני אצבעות. ולמטה שיעורו עד שישעיר, והיינו עד הכרס עצמה. ואיכא דאמרי דבשור גדול דמשעיר טפי, שיעורו הוא עד טפח אחר הכרס.

(3) דעת שמואל דכשר, ומסקינן דהיינו דווקא ברובו אבל לא בכלו. אמנם ממתניתין דלחי התחתון שניטל ליכא ראייה, דאיכא למימר דאיירי באופן שרק נגממם מעל הסימנים. ואינו סותר לדינו שאמר גבי תורבץ הוושט דברוב הוי טריפה, וכן לדין דעיקור סימנים ודילדול סימנים, משום דהכא איירי באקפל אקפולי ומשום הכי הדר בריא. אבל הנך איירי דאפרק אפרוקי בכח ולא הדר בריא ומשום הכי הוי טריפה. (ועיין עוד תוס' ד"ה והאיכא, ותוס' הרא"ש ומהר"ם).

יד. (1) פסוקת הגררת היא ברוב, ונחלקו האמוראים בדעת רב האם איירי ברוב חללה, או ברוב עוביה, וביאר רש"י דודאי דבעינן שייגע אף לחלל, אבל לא בעינן רוב חלל, אלא סגי רוב עוביה, אף שהוא רק מחצה מן החלל [דהא עור הקנה מצד הצואר הוא עבה, ובצד שכנגדו הוא רק קרום דק].

(2) הותר לו משום דרב אכתי לא פסק כלום. והתוס' כתבו דאיכא למימר נמי דהיכא דאגמריה סמיך שרי.

(3) כיוון דאגמריה סמיך ליכא לחוש בה משום בהמה שהורה בה חכם. וכן אין לחוש בה לחשדא, כיון דשילם עליה מלא המחיר, ואף אם יתנו לו מן המעולה ליכא חשדא, כיוון דלעולם רגילים ליתן לו מן המעולה. אבל בכור שמתחלק באומד, אין לו ליטול משום החשד, דיאמרו דהתיר לו הבכור כדי שיתן לו בזול.

4) נאמר עליו דהרי הוא תלמיד חכם, וביארו התוס' דהיינו להחזיר לו אבידה בטביעות עין, דהא אף על שלו אינו חס אלא מדקדק בדבר. וכן נאמר עליו שונא מתנות יחיה, דהא אפילו בשלו אינו חומד כל שכן בשל אחרים. וכן נאמר עליו "יגיע כפיך כי תאכל", דוודאי דאינו חומד לגזול ולהנות משל אחרים.